

Θεσσαλονίκη: Το μετέωρο βήμα προς τη Δύση

"Η Θεσσαλονίκη πριν από 100 χρόνια - Το Μετέωρο Βήμα προς τη Δύση" είναι ο τίτλος του νέου βιβλίου των *Ε. Χεκίμογλου και Ε. Ντανατζιόγλου* από τις εκδό-

σεις University Studio Press, με άγνωστες έως σήμερα φωτογραφίες αρχείου και σπάνιες λεπτομέρειες για την καθημερινή ζωή της πολυ-πολιτισμικής Θεσσαλονίκης. Ο καθηγητής Γιώργος Αναστασιάδης που έγραψε τον επίλογο του βιβλίου μας μεταφέρει για λίγο στη μαγεία του τέλους του προηγούμενου αιώνα στη Θεσσαλονίκη - "μαργαριτάρι του Αιγαίου..."

Πόλη - "Ιανός" η βαλκανική - ανατολική - πολυεθνική Θεσσαλονίκη που ετοιμάζεται να εισέλθει στον 20ο αιώνα με τον "φωτοστέφανο" της πλέον εξευρωπαϊσμένης πόλης της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας, αμφιλεγόμενα "εκσυγχρονισμένη" και "εξοπλισμένη" με πολλά έργα "υποδομής" - φαίνεται να έχει δύο "πρόσωπα":

Το ένα "πρόσωπο" είναι αυτό που δείχνουν οι καρτ ποστάλ και οι γνωστές λίγο-πολύ φωτογραφίες: Το "μαργαριτάρι του Αιγαίου" που σαγηνεύει - κυρίως εξ αποστάσεως - τους επισκέπτες της.

Το άλλο "πρόσωπο" της Θεσσαλονίκης είναι αυτό που αποκρύπτονται ή δε μπορούν να δείξουν οι "εικόνες". Αυτό που βιώνουν οι κάτοικοί της. Το "πρόσωπο" των μεγάλων αντιφάσεων και αντιθέσεων, αλλά και της ιδιότυπης συνύπαρξης - συμβίωσης ορατό και "διά γυμνού οφθαλμού"...

Στο μεταίχμιο των δύο αιώνων η μακρόχρονη οθωμανική κυριαρχία αντλεί "οξυγό-

Τμήμα κεντρικού συγκροτήματος του παλαιού δημοτικού νοσοκομείου Guraba, που βρισκόταν στην παραλία, κοντά στο Λευκό Πύργο.

νο" από τη "στρατηγική" των "μεταρρυθμίσεων" κάτω από την άγρυννη ευρωπαϊκή επίβλεψη, ενώ οι κάτοικοι της Θεσσαλονίκης (Εβραίοι, Τούρκοι, Έλληνες, Φραγκολεβαντίνοι, Αρμένιοι, Βούλγαροι κ.λπ.) ενταγμένοι στις "κοινοότητες" τους έχουν αρχίσει να αναπτύσσουν τη συνείδηση της πόλης τους ως κοινού τόπου, όπου μπορούν να συναιρεθούν οι πολιτιστικές - θρησκευτικές τους διαφορές ή (και) αντιθέσεις. Ως τόπου ανοχής και ελεύθερης έκφρασης: Δεν ονομάστηκε τυχαία η πόλη "Μαύρη πέτρα της Ελευθερίας".

Με αυτές τις πρωτότυπες και πολύτιμες φωτογραφίες που διασώζουν όψεις της πόλης στο λυκόφως του 19ου αιώνα, όπως τις αποκρυπτογραφούν τα κείμενα και τα ντοκουμέντα που με τόση γνώση και ευαισθησία καταθέτουν και αξιοποιούν σ' αυτή τη διαδρομή της συλλογικής μνήμης οι δύο συγγραφείς (ενώνοντας τα μεθοδολογικά τους εργαλεία και τις προϋδρασμένες "ματιές" τους και υπερβαίνοντας έτσι τα "τείχη" της διαφορετικής εθνικής τους ταυτότητας και γλώσσας κατά τρόπο υποδειγματικό...) είναι βέβαιο ότι εμπλουτίζεται σημαντικά η Τοπική Ιστορία και διευρύνονται οι ορίζοντες της έρευνας και της γραφής της. Ταυτόχρονα ο αναγνώστης έχει την αίσθηση ότι εισέρχεται σ' ένα "όχημα" που τον γυρίζει 100 χρόνια πίσω και του προσφέρει όχι μόνο μια συναρπαστική ξενάγηση στους συγκεκριμένους τόπους της πόλης, όπου συμπυκνώνεται η ιστορία, η εξουσία, το εμπόριο, ο πολιτισμός, τα ρεύματα, οι αντιστάσεις και οι προσδοκίες της Θεσσαλονίκης, αλλά και μια μύηση στα "μυστήρια" και στα "μυστικά" που ξέρει να κρατά καλά κρυμμένα αυτή η πόλη.

Για τη Θεσσαλονίκη πριν από 100 χρόνια διαθέτουμε πλέον με τον τόμο αυτό, περισσότερες προσλαμβάνουσες παραστάσεις αλλά και ερευνητικά ερεθίσματα.

Βασισμένοι στο ανεκτίμητο οπτικό και τεκμηριωτικό του υλικό μπορούμε να αντιληφθούμε καλύτερα και να ανακαλύψουμε την αίσθηση και την αισθητική της πόλης, την "ατμόσφαιρα" της καθημερινής ζωής της, το αργό κύλισμα του χρόνου, τη σημασία της ανθρώπινης παρουσίας και απουσίας στους χώρους της, το "βλέμμα" αυτών που τη φωτογράφισαν και διέσωσαν έτσι τις "νησίδες" που έμειναν στην επιφάνεια και δε σκεπάστηκαν από τα "νερά" της Ιστορίας σ' αυτή την πόλη - "Ατλαντίδα"...

Μπορούμε πλέον να αναπλάσουμε και να φωτίσουμε με νέους προβολείς τις αποθησαυρισμένες εικόνες και πληροφορίες μας: σκηνές από το "έντυπο ντοκουμαντέρ" της πόλης, σκισμένες "σελίδες" από το "μυθιστόρημα" που δεν έχει ακόμη γραφεί για τη Θεσσαλονίκη της εποχής...

Με το βιβλίο αυτό, διαθέτουμε πλέον ένα σπουδαίο ιστορικό-πολιτιστικό οδηγό της Θεσσαλονίκης πριν από 100 χρόνια. Μας ανοίγει τα μάτια για να δούμε, να καταλάβουμε και να επαναπροσδιορίσουμε τη σχέση μας με την πόλη και το ιστορικό της υπόβαθρο. Και επιβεβαιώνει έτσι πανηγυρικά την άποψη ότι η ιστορική μνήμη όταν έχει αρχές και αξίες μπορεί να εμπνεύσει και να γίνει εφαλτήριο έκφρασης και απελευθέρωσης στον πολιτισμό του εικονογραφημένου, τεκμηριωμένου και ελκυστικού ιστοριογραφικού λόγου. ■

Το δημοτικό νοσοκομείο περιφραγμένο, με φόντο το ανατολικό τείχος.

Εσωτερικός χώρος του νοσοκομείου, πολυτελώς διακοσμημένος.

Γιατροί φωτογραφίζονται μπροστά στην είσοδο του νοσοκομείου.

Η Αγία Σοφία, φωτογραφημένη από τη βόρεια πλευρά.